

Dygo, Marian

"Bericht über den sechzehnten
österreichischer Historikertag in
Krems/Donau veranstaltet vom Verband
Österreichischer Geschichtsvereine in
der Zeit vom 3. bis 7. September 1984",
Wien 1985 : [recenzja]

Przegląd Historyczny 78/4, 813-814

1987

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

Bericht über den sechzehnten österreichischer Historikertag in Krems/Donau veranstaltet vom Verband Österreichischer Geschichtsvereine in der Zeit vom 3. bis 7. September 1984, Veröffentlichungen des Verbandes Österreichischer Geschichtsvereine 25, Wien 1985, s. 776.

Pamiętnik XVI Zjazdu Historyków Austriackich zawiera m.in. kilkanaście prac z zakresu zastosowań komputerów w naukach historycznych. Są to rozważania teoretyczne, publikacje przeglądowe, wreszcie wcale liczne prezentacje wyników. Wiele z tych prac powstało w ramach kooperacji międzynarodowej, głównie historyków austriackich i zachodnioniemieckich. Prace te koordynuje Arbeitsgemeinschaft Quantifizierung in der Geschichtswissenschaft. Firmuje ona następujące publikacje: Stefan Karner, „Zur Ausgabenstruktur einer österreichischen Kleinstadt am Beginn der Neuzeit (Bad St. Leonhard in Kärnten): Möglichkeiten beim Einsatz der EDV”, s. 599—608 (pełny tekst tej pracy znajduje się w „Vierteljahrschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte” t. LXXI, 1984, z. 3, s. 357—376); Heinrich Best (Köln), „Der »Ausschluss« — Elitenstruktur und kleindeutsche Lösung 1848/49. Ergebnisse einer kollektiven Biographie der Abgeordneten der Frankfurter Nationalversammlung”, s. 609—619; Michael Dauntton (London), Michael Wagner, „...Jedermanns Geldgeschäfte prompt, sicher und billig zu besorgen. Die Bestimmungsgrößen unterschiedlicher Rentabilität öffentlicher Unternehmungen am Beispiel der britischen und österreichischen Postsparkasse 1885—1914”, s. 620—633; Josef Ehmer (Göttingen), „Ein »intellektueller Totpunkt«? Zur Aussagekraft von Personenstandlisten und zur »Wiener Datenbank zur europäischen Familiengeschichte«”, s. 634—643; Johannes Dressel, „Sozialstruktur einer NS-Elite: Die österreichischen Abgeordneten zum Grossdeutschen Reichstag 1938. Erarbeitung von Kollektivbiographien im Projektstudium”, s. 644—655.

W Pamiętniku zamieszczono także teksty referatów wygłoszonych na posiedzeniu Arbeitsgemeinschaft w trakcie XVI Zjazdu, mianowicie: Manfred Thaller (Göttingen), „Einleitung”, s. 657—662; Albert Müller, „Zeitschriften zur Quantifizierung und Computeranwendung in den Geschichtswissenschaften”, s. 663—666; Gerhard Botz, „Quantifizierende Geschichte als Gegenstand (inter-) universitärer Weiterbildung”, s. 667—675; Josef Ehmer, „Erfahrungen mit EDV-gestützten Projekten als Grundlage für die Konzeption einer Lehrveranstaltung »Einführung in die EDV für Historiker«” s. 676—683; Stefan Karner, „Erfahrungen mit Quantifizierung und EDV in der Lehre”, s. 684—686; Bettina Callies (Regensburg), Lothar Kolmer (Regensburg), „Verarbeitung und Edition mittelalterlicher Eide”, s. 687—692; Manfred Thaller, „Der Computer und die Quelle”, s. 693—697; Gregor Westermann (Köln), „Microcomputerunterstützte Datenerfassung in der Historischen Sozialforschung”, s. 698—703; Peter Malina, „EDV am Institut für Zeitgeschichte der Universität Wien. Ein Erfahrungsbericht”, s. 704—711; Gerhard Jaritz, „»Packed With Fresh Ideas«. Einige Bemerkungen zum Verhältnis zwischen Historiker und Micro-Computer”, s. 712—714.

Należy również zwrócić uwagę na pracę opublikowaną w ramach obrad 5 Sekcji (Siedlungsgeschichte, Landesgeschichte und geschichtliche Landeskunde): Heide Dienst, „Aspekte von Struktur und Mentalität niederösterreichischer Be-

völkerung im Hochmittelalter: Methoden und Ergebnisse einer EDV-Auswertung der Klosterneuburger Tradition", s. 181—189.

M. D.

Josef Klíma, *Zákony Asýrie a Chaldeje. Pokračovatelé Chammurapiho*, Academia, Praha 1985, s. 336.

Badaniom nad mezopotamskim piśmiennictwem prawnym J. Klíma poświęcił prawie całą swoją dotychczasową działalność naukową. Dokonał również wiele w zakresie popularyzacji tej problematyki, czyniąc to zawsze z właściwą tylko wybitniejszym badaczom umiejętnością łączenia przystępności formy z wysokim poziomem naukowym treści wykładu, dotyczącego zwykle zagadnień specjalistycznych i bardzo skomplikowanych. Tego rodzaju prace Klimy są z jednej strony skarbnicami wiedzy o sumero-akadyjskim prawodawstwie i historii społeczeństw Mezopotamii dla wszystkich zainteresowanych, ale też stanowią doskonale pomoce naukowe dla studentów lub początkujących historyków i orientalistów.

Wszystkie powyższe uwagi odnoszą się również do prezentowanej tu jego najnowszej publikacji, będącej zresztą kontynuacją lub raczej rozszerzonym uzupełnieniem wydanej w 1979 r. pracy, „Nejstarši zákony lidstva. Chammurapi a jeho předchůci”. Zgodnie z zamierzeniami autora obie pozycje dają ukazany na szerokim tle historycznym i społecznym pełny przegląd mezopotamskiego piśmiennictwa prawnego, w którym Kodeks Hammurabiego stanowi podstawowy punkt odniesienia. Działalność prawodawcza Hammurabiego nie jest jednak, jak sugerują to ich tytuły, ściśle przestrzeganą cezurą chronologiczną, bowiem wśród „poprzedników” znajdują się jego następcy z dynastii starobabilońskiej, zaś wśród „kontynuatorów” żyjący blisko dwa wieki przed nim twórcy „statutu” z Kaneś. Ponadto wszystkie ważniejsze zbiory przepisów prawnych występujące w omawianej książce jako „prawa Asyrii i Chaldei” zostały już wstępnie scharakteryzowane w poprzedniej pracy. Teraz natomiast Klíma poza uzupełnieniem i rozszerzeniem opracowania daje ich pełny przekład. Są to w kolejności chronologicznej tzw. prawa staroasyryjskie, czyli fragmenty „statutu” osady kupieckiej w Kaneś w Kapadocji, prawa średnioasyryjskie, rozporządzenia władców średnioasyryjskich dotyczące funkcjonowania pałacu i haremu, oraz fragmenty praw neobabilońskich. Materiał źródłowy zawarty w najnowszej pracy Klimy uzupełniają dość swobodnie zestawione teksty, które nie będąc przepisami prawnymi pozwalają jednak lepiej poznać funkcjonujący w ówczesnej Mezopotamii system prawny oraz pewne realia społeczno-gospodarcze. Obok różnych dokumentów praktyki sądowniczo-prawnej z II i I tysiąclecia p.n.e. znajdują się wśród nich m.in. zapisy fundacyjne dla świątyń asyryjskich, układ Asarhaddona z władcami medyjskimi oraz poemat moralno-dydaktyczny z wyraźnymi tendencjami politycznymi — „Upomnienia dla władcy i sędziów”, zwany częściej „Radami dla księcia”.

Tłumaczenia tekstów źródłowych (część szczegółowa) oraz ich dokładna charakterystyka wydawnicza i opracowanie tematyczne (rozdziały III—V części ogólnej) stanowią niewątpliwie najcenniejsze fragmenty książki Klimy. Bynajmniej nie oznacza to, iż mające bardziej popularyzatorski charakter rozdziały I—II części ogólnej, podające podstawowe informacje o historii, społeczeństwie i kulturze Asyrii i chaldejskiej Babilonii, oraz cała część trzecia poświęcona dokładniejszej analizie samych społeczeństw w świetle danych prawnych i gospodarczych, mają mniejszą wartość naukową. Ponadto liczne przypisy umożliwiają zaintereso-